

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ: Από τη Θεωρία στην Πράξη Περιγραφή δραστηριότητας: Ο κύκλος του νερού στη φύση*

Αθανασία Χατζηπαντελή, Όλγα Γεωργιάδου & Ελιζάνα Πολλάτου

Η δραστηριότητα περιγράφει πώς ο εκπαιδευτικός θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει ένα διαθεματικό μοντέλο διδασκαλίας και να δώσει στα παιδιά τη δυνατότητα να κατανοήσουν το θέμα της ανακύκλωσης του νερού στη φύση δημιουργώντας έναν θεατρικό αυτοσχέδιο και ενισχύοντας τη μεταξύ τους επικοινωνία. Μια όμορφη ιστορία δίνει τη δυνατότητα στα μικρά παιδιά να μάθουν, να ερμηνεύσουν διάφορους ρόλους και να τους παρουσιάσουν.

1. Εισαγωγή

Οι απαιτήσεις της σύγχρονης αγωγής συνηγορούν υπέρ μιας δυναμικής σχέσης μεταξύ δασκάλου και μαθητή και καθιστούν αναγκαία την προώθηση διαδικασιών μάθησης μέσω της τέχνης -της μουσικής, της κίνησης της δραματοποίησης- αφού κατ' αυτόν τον τρόπο το παιδί αντιμετωπίζεται ως σύνολο σωματικό, ψυχικό και πνευματικό (Disibio, 1981; Cone, Werner, Cone & Woods, 1998: 214).

Η μουσική, η κίνηση κι ο λόγος είναι τα ιδανικότερα μέσα για να αιχμαλωτίσουν την προσοχή ενός παιδιού και να αποτελέσουν τα αντισώματα της παιδείας που προάγουν τη δημιουργική του έκφραση. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται η απλή διαδικασία μεταβίβασης πληροφοριών από τον εκπαιδευτικό στο μαθητή και προωθείται η μετάδοση γνώσεων μέσα από ένα νέο τρόπο διδασκαλίας που ενεργοποιεί τη φαντασία και τις δημιουργικές ικανότητες του παιδιού (Μπουρνέλη, 2002). Κατά αυτόν τον τρόπο υποβοηθείται το παιδί να ανακαλύψει νέους τρόπους μάθησης, να επικοινωνήσει, να δημιουργήσει και να βιώσει εμπειρίες από διαφορετικούς τομείς ανάπτυξης, συμμετέχοντας ενεργά στη διαδικασία μάθησής του, αφού επεξεργάζεται τις πληροφορίες που δέχεται από διαφορετικές οπτικές γωνίες (Eisner, 1980).

Η συμμετοχή των παιδιών σε κινητικά σύνολα με όργανα, λόγο και μουσική, τα βοηθά να αυξήσουν την ικανότητά τους για συγκέντρωση και υπευθυνότητα. Τα μαθαίνει να εντάσσονται σε σύνολα και να εργάζονται ομαδικά, ενώ η ανάπτυξη των μουσικών και κινητικών ικανοτήτων τα οδηγεί στην εκφραστική απελευθέρω-

* Η διαθεματική δραστηριότητα που ακολουθεί δεν αποτελεί μέρος των εργασιών της Ημερίδας στην οποία είναι αφιερωμένο το παρόν τεύχος της Μουσικής Εκπαίδευσης.

ση, έτσι ώστε να αναπτυχθούν ομαλά και να αναπτύξουν θετική εικόνα για τον εαυτό τους (Pica, 1999).

Η μάθηση διαμέσου των τεχνών αναπτύσσει την κριτική σκέψη των παιδιών, ενισχύοντας την αυτοπεποίθησή τους (Disibio, 1981), ενισχύει τον αυτοέλεγχο, την ικανότητα συγκέντρωσης, την ανάπτυξη φαντασίας και τη γλωσσική ανάπτυξη, την ανεύρεση προσωπικών τρόπων έκφρασης και μετάδοσης του συναισθήματος καθώς και την κοινωνικοποίησή τους (Pica & Gardzina, 1990).

"Το θέατρο είναι ... η μελέτη της ζωής" αναφέρουν οι Baker & Wagner (1977). Ειδικότερα, οι μικροί μαθητές ασκούνται να ερμηνεύουν ρόλους από αγαπημένες τους ιστορίες αλλά και να δημιουργούν πρωτότυπες εκτελέσεις ζώντας σε ένα φανταστικό κόσμο. Χρησιμοποιώντας την κίνηση και την προφορική έκφραση εμπνέδωνουν καλύτερα έννοιες και γνώσεις, μαθαίνουν να αναλύουν και να κριτικάρουν (Cone, Werner, Cone & Woods, 1998).

Μέθοδος εφαρμογής της δραστηριότητας

(Μουσική, φυσική αγωγή, μελέτη περιβάλλοντος, θεατρική αγωγή)
Για παιδιά πρώτης σχολικής ηλικίας

Ενώ μελετάται 'ο κήλος του νερού στη φύση' οι εκπαιδευτικοί σχεδιάζουν μια σειρά ασκήσεων προετοιμασίας αλλά και την επινόηση μιας ηχοϊστορίας για την κατανόηση του φυσικού φαινομένου.

Ειδικοί στόχοι

- » Εξήγηση και κατανόηση του φαινομένου
- » Ανάπτυξη των κινητικών δεξιοτήτων των παιδιών (αναπηδήσεις, στροφές ταλαντεύσεις, πλάγιες μετατοπίσεις κλπ)
- » Καθοδηγούμενος κινητικός αυτοσχεδιασμός
- » Ρυθμός και εκφραστική κίνηση

Εξοπλισμός

Πανιά: Τετράγωνο χαλάζι για τη λήψη - σύννεφο, μπλε μακρύ για ποτάμι και μπλε τετράγωνο για τη θάλασσα, άσπρο για τις χιονούλες, γκρι ανοιχτό για τις βροχούλες, γκρι σκούρο για τον αέρα, κίτρινο για τον ήλιο.

Ασκήσεις προετοιμασίας - Εφαρμογή

Ο εκπαιδευτικός φυσικής αγωγής ξεκινά την προθέρμανση παροτρύνοντας τα παιδιά να μεταμορφωθούν σε σύννεφα, σε βροχούλες, σε χιονούλες κλπ και να κινηθούν με διαφορετικούς τρόπους, σύμφωνα πάντα με το ρόλο που υποδύονται.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Π.χ. τα σύννεφα εκτελούν πλάγιες μετατοπίσεις ή βηματισμούς μπρος πίσω, οι βροχούλες αναπηδήσεις, αλματάκια, οι χιονούλες στροφές κλπ.

Με μουσική υπόκρουση τις *Τέσσερις εποχές* του Βιβάλντι, ακολουθεί μια συζήτηση με το δάσκαλο σχετικά με τα χαρακτηριστικά της κάθε εποχής, των φυσικών φαινομένων που παρατηρούνται σε κάθε μια από αυτές, τον τρόπο που συμπεριφέρονται οι άνθρωποι, ενώ οι απαντήσεις των μαθητών καταγράφονται στον πίνακα. Π.χ. το χιόνι είναι άσπρο, κρύο, μαλακό, πέφτει το χειμώνα, οι άνθρωποι ντύνονται ζεστά, ανάβουν τα καλοριφέρ κλπ.

Ο εκπαιδευτικός θεατρικής αγωγής χωρίζει τα παιδιά σε ομάδουλες και δίνει σε καθένα από ένα πανί (εξοπλισμός) ανάλογο με το φυσικό φαινόμενο που αναπαριστά. Στα χέρια του κρατά μαντήλια ίδιου χρώματος με τα πανιά που φορούν τα παιδιά. Κάθε φορά που ο εκπαιδευτικός σηκώνει π.χ. το άσπρο μαντίλι κινούνται οι χιονούλες κωκ.

Η ίδια άσκηση μπορεί να εκτελεστεί ρυθμικά. Ο γυμναστής ή ο δάσκαλος της μουσικής κρατά στα χέρια του ένα ταμπούρινο. Κάθε φορά που εκείνος κτυπά το ταμπούρινο με τη μπακέτα σε ρυθμική αξία οχθόν κινούνται οι βροχούλες, στα ήμισυ κινείται ο αέρας, όταν κτυπά με τα ακροδάκτυλα τη μεμβράνη του ταμπούρινου κινούνται ρυθμικά οι χιονούλες κι όταν τριβεί με την μπακέτα τη μεμβράνη του ταμπούρινου οι βροχούλες και οι χιονούλες χύνονται στο ποτάμι και κατόπιν στη θάλασσα εκτελούντας κυλιόμενα.

Στη συνέχεια, ο δάσκαλος εξηγεί στα παιδιά πως ακριβώς το νερό των λιμνών και των θαλασσών γίνεται σύννεφο, βροχή κλπ, πως καταλήγει και πάλι στη θάλασσα, ενώ τους δείχνει εικόνες από βιβλία (π.χ. *Εμείς κι ο κόσμος*) ή σε βίντεο τα ταξίδια του νερού. Τα παιδιά ανά ομάδες βρίσκουν ποιήματα, τραγούδια, έργα τέχνης κλπ τα οποία αναφέρονται στα φυσικά φαινόμενα που αναπαριστούν.

Ηχοιστορία - Δραματοποίηση

Ακολουθεί η διανομή ρόλων, η αφήρηση της ηχοιστορίας και η δραματοποίηση των παιδιών (παντομίμα).

► **Ρόλοι:** Τέσσερις μαθητές, ένας ήλιος, ένας άνεμος, οι υπόλοιποι χιονούλες και βροχούλες

► **Εξοπλισμός:** Στο εσωτερικό τοποθετούμε το γαλάζιο πανί (λίμνη) δίπλα το μπλε μπίλι (ποταμιάκι) δίπλα στο ποτάμι το τετράγωνο μπλε (τη θάλασσα). Ταμπούρινο ή κλασική μουσική

► **Αφήρηση:**
Μια ημερομηνία μέρα τα παιδιά (τέσσερις μαθητές) αποφασίζουν να πάνε βόλτα στη λίμνη. Περιμένοντας ορατά ήχος ταμπούρινο, τέτοια κι όταν έφτασαν στη λίμνη ήταν τόσο κομψοί που κάθισαν να ξεποστύσουν (γύρω από τη λίμνη γαλάζιο τετράγωνο πανί). Σε λίγη ώρα έγινε ανεπίσημος ήχος τραγούδι. Τα παιδιά άρχισαν να κλαίουν. Αλλά και η λίμνη άρχισε να κλαίει (μαρμάριες). Κι ο ήλιος

Μουσική Εκπαίδευση: Αθανασία Χατζηπαντελή, Όλγα Γεωργιάδου & Ελιζάνα Παλλάτου, Ομάδες παιδιών σχολείου

τας της έγινε σύννεφο που ανέβηκε ψηλά στον ουρανό (τα παιδιά κρατούν το πανί-σύννεφο ψηλά κι ένα ή ήλιος, κρησάκι κι ένας αέρας κρύος και δυνατός (χηρικός σωλήνας ή τηρητήρι) άρχισε να κουνά το σύννεφο μια από τα αριστερά, μια από τα δεξιά. Τα παιδιά άρχισαν να κλαίουν και μαζί τους κλάανε και το σύννεφο. Κι από το πολύ κλάμα άρχισε να κλαίει βροχούλες (ήχος από το μπαστούνι της βροχής-τα παιδιά βροχούλες αρχίζουν τις αναπηδήσεις). Οι βροχούλες έπεσαν στην αρχή σιγά και μετά λίγο και δυνατά (ήχος καστανιέτας -πιο γρήγορες αναπηδήσεις). Κι όταν το κλάμα έγινε ποσειδέωρο το σύννεφο άρχισε να κλαίει χιονούλες (ήχος από κομπολόγι -τα παιδιά χιονούλες εκτελούν στροφές) που στροβιλιζόμενες έπεσαν στη γη. Μετά από λίγο βροχούλες και χιονούλες κατακυλιούνται έπειτα στην γη όπου αχμάνισαν ένα μεγάλο ποτάμι που κατέληξε στη θάλασσα (ήχος των βακτύλων που σήκωνται στη μεμβράνη του ταμπούρινο) (ποτάμι το μπλε μοκρό πανί όπου εκτελούν κυλιόμενα τα παιδιά βροχούλες και χιονούλες).

► **Παραλλαγή:** Η ηχοιστορία μπορεί να συνοδευτεί από κλασική μουσική (στη θέση του ταμπούρινο).

► **Εκαστικά:** Ο εκπαιδευτικός αφήνει τα παιδιά να εκφραστούν εκαστικά και να ζωγραφίσουν θέματα που εμπνεύστηκαν τα φαινόμενα που υποδόθηκαν, είτε να ζωγραφίσουν αυτό που τους εντυπωσίασε περισσότερο.

Προτεινόμενα μουσικά κομμάτια εμπνευσμένα από διάφορα φυσικά φαινόμενα που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο εκπαιδευτικός:
Franz Schubert: "Στον ήλιο"
Διονύσιος Σαββήπουλος: "Ήλιε, ήλιε αρχηγέ"
Ludwig Van Beethoven: 6η συμφωνία: Allegro (καταγίδα), Μάνος Χατζιδάκις: "Η βροχή"

Προτεινόμενα ποιήματα:
"Το ποταμιάκι" Ζαχαρίας Παπαντωνίου (Γλώσσα Δ' Δημοτικού)
"Σύννεφα" Ζαχαρίας Παπαντωνίου (Γλώσσα Δ' Δημοτικού)
"Ο ήλιος και ο αέρας" (Βιβλίο Φυσικής Αγωγής Α'-Β' Δημοτικού)
"Το κρύο" Χωρεάνθης (Γλώσσα Γ Δημοτικού)

Έργα τέχνης
"Έναστην νύχτα" Βον Γκόγκ
"Αποψη της λίμνης Σερβρ και Σαιν Κλου" Ρουσό
"Το λιμάνι του Βόλου" Βολανάκης

Αξιολόγηση

Ο διευθυντής διευκρινίζει ερωτήσεις σχετικά με το ταξίδι του νερού για να διευκρινιστεί κατά πόσο οι μαθητές κατανοούν το θέμα. Π.χ. Πώς γίνεται το σύννε-

ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

φος; Πώς γίνεται το χιόνι;

Ο μουσικός διατυπώνει ερωτήσεις όπως: Π.χ Ποιους συνθέτες γνωρίζετε που εμπνεύστηκαν από τα φυσικά φαινόμενα; Ποιους τίτλους μουσικών κομματιών γνωρίζετε;

Ο γυμναστής αξιολογεί την εκτέλεση των κινητικών δεξιοτήτων αναπήδηση, πλάγια μετατόπιση κλπ

Βιβλιογραφία
Baker K. & Wagner J. (1977). *A place for ideas - Our theater*. New Orleans:Anchorage Press.
Cone T., Werner P., Cone S. & Woods A. (1998). *Interdisciplinary Teaching Through Physical Education*. Human Kinetics.
Disibio R.A. (1981). There's more to teaching than teaching. *Education* 101(3): 210-214.
Eisner E. (1980). Why public schools should teach the arts. *New York Education Quarterly*, 11: 2-7.
Pica R. & Gardzina R. (1990). *More Music for Moving & Learning*. Champaign, Illinois: Human Kinetics Books.
Pica R. (1999). Music and the Movement Program. Moving and learning in Early Education. *Teaching Elementary Physical Education*, 10(4): 32-33.
Μπουρνέλη Ν. (2002). *Κινητική δραματοποίηση*. Αθήνα.

Αθανασία Χατζηπαντελή: ΜΕΣ Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής (atchatzip@yahoo.gr)
Όλγα Γεωργιάδου: Εκπαιδευτικός Μουσικής
Ελιζάνα Παλλάτου: Επίκουρη Καθηγήτρια του τμήματος Φυσικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Τρικάλων

Recycling water
Description of an educational application for 1st grade children

Athanasia Chatzipanteli, Olga Georgiadou & Elizana Pollatou

The activity describes how the teachers could use an interdisciplinary teaching model and give children the possibility to understand about the recycling water, create a dramatic improvisation and communicate between them. A nice story gives young children the opportunity to learn, to play lots of roles to step out of themselves and into the world of make believe.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

5^ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

Θεσσαλονίκη, 29 Ιουνίου - 1 Ιουλίου 2007
Μίγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

ΕΕΜΕ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
Συνεδεμένο μέλος του Εκπαιδευτικού της Λαϊκής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση (ΕΜΕ) στην Ελλάδα

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ντίνα Παυλετζή
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ: Πέτρος Βοσβόνης
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: Μιχάλης Βογιατζής
ΤΑΜΙΑΣ: Σοφία Αγγελίδου

ΜΕΛΗ
Μαρία Βουσιό, Κατερίνα Γεωργιάδη, Μαρία Δημητροπούλου, Χρήστος Εφραίμουλης, Μαρία Ζαχαριδίου, Κωνσταντίνος Ζαχαροπούλου, Δέσποινα Καλλινοπούλου, Αντιγόνη Κωνσταντίνου, Μαρία Κοσμάκου, Δημήτρης Κόκοινης, Πελαγία Κοντοβασιλείου, Βασιλική Κοσμάκου, Κατερίνα Κουφόρη, Μαρία Κουρουνάκη, Αθηνά Κτενοπούλου, Αλεξανδρινή Κωστή, Νεφέλη Λαϊνάκου, Φαίη Παυλιανή, Ολγα Παπαϊωάννου, Μαρία Παπαδοπούλου, Πέπη Παπαδοπούλου, Σίμος Παπαϊωάννου, Χριστίνα Φιδερμασιάνου, Πηνελόπη Σιμεωνίδη, Αλυσία Τύχη, Κίρα Τσιφουράκη